„ЗАСТАВА“ излази редовно: **средом, петком и недељом** на целом табаку, **уторником** на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За **ОГЛАСЕ** плаћа се од сваке врсте 6 нов. оваких ситних слова, а за жит се плаћа 30 новч. сваки пут.
За „**Приопштено**“ плаћа се 20 н. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „**ЗАСТАВЕ.**“

Уредништво и администрација „Заставе„ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 188. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 15. ДЕЦЕМБРА 1896. **ГОДИНА XXXI.**

НА КРИВОМ ПУТУ.

Радовали би се да није овако, весели би били да неморамо чипити оно што чинимо, но што се збило, променути се неда — што нам је дужност чинити морамо, па ма нам колико тешко било.

Млади краљ Србије *Александар I.* узданица Србије заиста слабо је уздање њено, јер дела његова ни најмање не пружају наде на бољу будућност, на сретније дане. Не, дела његова су чисто баш противна напретку Србије, баш камен спотицања, бачен на и онако рапав и тежак пут развијања *Србије.*

Ко је овоме крив? Дали је краљ још и сувише млад, за тежак терет, који га притискује, или је природа његова такова, да га наводи на крив пут, или су можда свему криви саветници му које је зао удес Србије око њега искупио? Данас је краљ Србије достигао законом тражено доба, те нећемо испитивати даље дали је добро што се *шаково* доба тражи. Но свакако је важно и то да је данашњи краљ *Србије врло рано* почео да влада и то у *најгоре* време. Када је *Србија* била на процепу, у њој се бориле политичке страсти нечувеном жестином краљ јој је био дете, без озбиљности чврстоће и сигурности — те је ниихан овамо, овој и оној политичкој струји. Кад је краљу требао да је једини путевођа устав и закон, да му они једини покажу прави пут из тешких замршаја — баш онда је он оставио ову сигурну директиву, и уздигао се над устав, над закон, које је погазио, уништио.

И оставши без тога сигурног путевође краљ Србије почео је да лута без сигурна правца овамо, онамо — где га је струја повукла.

Јест то је прво и највеће зло *Србије*, што јој је краљ хрђаво почео, без одређена начина и правца, а хрђав почетак ретко добра свршетка доноси.

Стара је ствар да ће она зграда и пре и боље готова бити, коју ма и лошији мајстор гради, него она на којој све по избор мајстори раде, али сваки на свој начин: што један сврши други руши, јер му се не свиди.

Та судбина чека и *Србију*, јер се и у њој све руши што један учини, кад други дође. А те промене су честе, јер не бивају онда када сама градња тражи, него кад је ћеф они који умеју свој уплив на краља употребити.

Није ли довољно доказа томе сама историја последње владе напредњачке. После оних одлучних корака против Угарске због *српске заставе*, долази одмах деленье највишег српског ордена *Калају*, ономе који све и сва чини у Босни и Херцеговини да би само угушио име српско у тим српским земљама; и тај орден добија баш у онај мах када угњетени Срби из *Босне и Херцеговине* одлазе цару-окупатору да се туже на Калајева насиља против свега што је српско у Босни?

Је ли то зато учињено, што није доста било Угарској сатисфакције што је Србија одузела свима париским ђацима штипендије што су се усудили — по примеру српске владе — демонстрирати против миленијума?

О млади краљу, зар не видиш да си кривим путем ударио, који те само у пропаст одвести може? Или је заиста краљ Србије тако несретан, да не види и не осећа да га саветници његови — у његову пропаст воде?

П—а.

Нови Сад, 14. децембра.

Спреме за народно-црквени сабор. У четвртак 12. о. м. отпочео је саборски одбор своје седнице, и као што дознајемо, трајаће исте овом приликом дуже но иначе, јер ће поред текућих предмета, одбор расправљати и оне ствари, које су до сада изаслани чланови зготовили за спрему за народно-црквени сабор, који треба на пролеће да се састане.

НАШЕ НЕВОЉЕ.*)

Са Приморја, декембра 1896.

Кад се је Јевросима мајка праштала са својијем сином Краљевићем Марком, који је ишао на Косово, да он каже на коме је царство и да он поради, да се не пролије братска крв, она га је заклињала овијем лијепијем ријечима:

Немој сине, говорити криво,
Ни по бабу, ни по стричевима,
Већ по правди Бога истинога!

Кад је недавно наш Алм Омладински написао у броју 176. „Заставе“ чланак „Испод Ловћена“, он је одма при почетку рекао: „Ваљда ће и нама једном осванути бољи дани, које жељно очекујемо, па макар та зора пукла са које год стране“

Памтећи добро ријечи брижне Јевросиме мајке, у којој је одличено поштење нашега народа, и имајући пред очима ријечи, које је недавно у овом листу писао Алм Омладински, намјера ми је, да у неколико потеза опишем и изнесем несретни положај српскога народа у Далмацији, Дубровнику и Боки Которској, да покажем праве узроке том несретном стању, а и да савјетујем моју браћу како би могла да сама буду ковачи своје љепше среће и да одстране све оно, што смета томе. И ако се „Застава“ код нас не чита онако и онолико, колико би заслужила, ја се ипак надам, да ће код нас стићи ови моји савјети, а надам се још, да неће остати као глас вапијућег у пустињи. Није ми намјера нити хоћу, да моја немјеродавна мишљења другијема натурнвам. Ја ћу изнијети само голе и истините чињенице, а читаоци, а у првом реду моји земљаци, нека сами изводе консеквенције, па нека се увјере, како многа дјела не приличе ни мало свијетлом имену српском. Прошло је оно сретно доба, када се је „Застава“ слободно читала код нас и када јој се из нашијех крајева шиљало опширнијех извјештаја. Она је онда била једина наша заштитница. Познато начело „divide et impera“ и нас је одијелило! Али ипак за то она нас не заборавља, захваљујући родољубљу њезинијех уредника и нашијех људи, вијенијех на перу, те једнаком љубављу обухваћа све Србе, па били они гдје му драго. То ме је и потакнуло, да се баш „Застави“ обратим и да у њој изнесем прави и најглавнији разлог нашијех недаћа и невоља, а и да изнесем моје скромно мишљење, како би се могло све то дјеломице предупредити.

Према основнијем и осталијем законима, који су у нас на снази, осим делегација, ми имадемо још два законска заступства. Покрајински сабори имаду веома скучени законски дјелокруг, а то за њеке потребе појединијех покрајина, које су заступане на дотичнијем саборима. Царевинско вијеће у Бечу доноси законе за цијелу аустријску половицу наше монархије.

Према тим и таквим законима, ми Срби на Приморју заступљени смо у приличном броју на далматинском сабору, премда се сваки мандат извојује крвавијем знојем и великом владином опријеком, али за царевинско вијеће, гдје се сакупљају представници цијеле Аустрије, једва да можемо извојевати један мандат, и то у Боки Которској, и послати једнога Србина заступника.

Велик и узвишен морао би да буде задатак тога *јединога* Србина, којега српски народ може да пошаље цару нашему на диван. Тај *једини* Србин морао би да буде тумач свијех жеља и потреба српскога народа не само Боке, не само Далмације и Дубровника, него би морао да се по кадкада дотакне и несретнога положаја своје браће у земљама круне св. Стефана. Ви Срби у земљама круне св. Стефана не можете, на жалост, да пошаљете у угарски сабор ни једног независног Србина, а док сте ви имали у Пешти Милетића и његове другове, слушао се је често одлучни, одважни и братски глас и на нашу обрану овдје на приморју. А сада? Сада је једина Бока Которска, која може да пошаље независнога Србина, којему би дужност била да подигне свој глас на обрану своје браће!

Али шта морамо да мислимо и не морамо ли да очајавамо ради наше немарности, кад послије Љубише Бока није имала у Бечу, као *јединог* српског заступника, човјека, који би се својски био заузео за потребе народа српскога и *који своју личну амбицију не би био претпоставио потреби народној?* Шта морамо да мислимо и не морамо ли очајавати за наш опстанак, кад *једини* српски заступник у Бечу ради против својега народа, који га је подигао на тако узвишено мјесто, само да се дочепа какве части или каквог масног чиновничког положаја?

Бока Которска у три пута по шест година, послије смрти Љубише, слала је на царевинско вијеће у Беч Војновића, који је својијем несрпскијем радом израдио, да му је аустријска влада потврдила клежевску титулу, коју су његови дједови били добили од Немањића. Није му била довољна слава, што је ту част имао од најславније српске династије из онога славнога доба српскога народа, него му је ту част морала потврдити аустријска влада на рачун српскога народа, који га је послао у Беч! Али Војновић, као стари посланик, који је влади доста услуга учинио, имао је уплива код владе и био је у стању, да изради барем појединијем Бокељима нешто.

Настало је доба, да су се и Бокељи освијестили, да су и они осјетили, е је потребито да се у Бечу чује одлучни српски глас. Збацили су старога Војновића, а на његово су мјесто послали дра Квеквића, човјека, који им је обећавао брда и долине док се није докопао тако велике части. Кад се је докопао те части и кад је осјетио сласти бечкога живота у сваком погледу, он је брзо заборавио српски народ, којему је задао поштену ријеч, да ће за њ радити. Он је заборавио пријеке потребе народа српскога, а промислио је на себе и на своју госпоштину како би је боље одржао на рачун народа српскога. Ради тога се за новијех шест година, које до мало истичу, није него *само један пут* чуо његов глас у бечком царевинском вијећу, а *једини* српски заступник није ништа друго радио, него је обијао прагове разнијех министарстава тражећи и молећи, да му даду какво лијепо и масно мјесто. То је радио и то ради *једини* српски заступник у Бечу др. Квеквић. А да се читаоци увјере, шта све тај *једини* српски заступник *није* урадио, а морао је да уради, или је урадио, а *није* морао, ево само неколико примјера:

1. Тек се је друга година навршила, да је јуначки господар Црне Горе, књаз Никола, путовао крајем до Дубровника. На томе путу неки занешењаци хрватски приредили су књазу Николи гадну демонстрацију. За ту гадну демонстрацију *није никога забољела глава*, па ипак тај *једини* српски заступник није у Бечу подигао свој глас на обрану части књаза Николе и ако га је овај одликовао орденом Данилова реда!

2.) Позната је очајна борба, коју у аустринској половици наше монархије воде Младочеси против њемачке превласти. Младочески заступници на царевинском вијећу у Бечу родољубиви су и поштени бранитељи својега народа, а у делегацијама бранили су наш народ у Босни. Па кад су они пред три године донијели предлог, да се један аустријски министар стави под оптужбу, при гласовању о томе предлогу *једини* српски заступник на царевинском вијећу пљунуо је својој браћи у часни образ и гласовао је против тога предлога. Да је др. Квеквић само оволико згрешио српскоме народу, не би више заслужио да буде српски заступник. Али је он за то имао својијех личнијех рачуна!

3.) Ми смо Срби на приморју на тешком политичком и народносном положају. На истој нози с нама су и наши аутономаши, који хоће да буду италијанци. Они су прије неколико година имали већину у далматинскоме сабору. Сложни рад тадашње *народне странке*, којој су душа били Срби, а било је у њој и Хрвата, оборио је аутономашку већину, јер је ова намећала народу италијански језик. Прилике су се измијениле. Хрватска странка својијем шовинистичкијем радом отјерала је од себе српску странку и Србе, који су при разнијем изборима били присиљени, да углављују са аутономашима изборне компромисе *и ништа више. Једини* српски заступник на царевинском вијећу, као да није Србин, потписује 1893. године интерпелацију, да се у Сњету подигне италијанска школа, која би служила као пропаганда против нашега народа. Али је тај *једини* српски заступник знао и зна, да главни интерпелант у тој интерпелацији вмаде великога уплива код мјеродавнијех кругова у Бечу и да му тај може израдити оно мјесто, за којијем он чезне. То све на рачун српскога народа!

4.) Прије почетка *лањске* школске године далматинска влада суспендовала је православног катихету на гимназији и препарандији у Дубровнику. Катихета је био добар Србин, а то влади није било мило. Од тога доба, дакле већ за годину и по дана, влада се није још постарала да постави новога катихету, него православни ученици гимназије и православне ученице препараздије присиљени су често *да слушају предавања католичкијех катихета.* Почетак овога био је баш онда, кад је сарајевски арцибискуп од папе именован шефом пропаганде међу православнијема и кад је унијатски бискуп путовао по Далмацији у познате сврхе! „Српски Глас“, честити и поштени наш бранилац, 19. октобра *прошле године* донио је о томе допис из Дубровника, у које му се је позивао *једини* српски заступник у Бечу, да се заузме за ту ствар. Али се он ни макнуо није, јер влада тако хоће, а он не смије ни да проговори против владе, од које чека милост. Међу тијем православни су у школама без учитеља вјере, а то све на част *јединог* српског заступника.

5.) Хрватска пропаганда по школама, благословом задарске владе, у највећем је јеку. Препарандије, гимназије и основне школе гнијезда су хрватскијех агитатора. Кад се на гимназијама испразни какво професорско мјесто, као што је то лањске године било, влада неће да именује за професоре Србе, који су редовно свршили своје науке, него из католичкијех манастира довлачи на професорске катедре неспремне фратре, а то само јер су Хрвати и затуцани непријатељи српски. Срби, који су довршили своје науке, морају да шетају без икаквог занимања. О томе се јемного писало по нашијем листовима, али те листове не читају у Бечу, нити можда мјеродавни знаду за то. *Једини* српски заступник у Бечу није никада о томе ни ријечи проговорио!

6.) Није потребно ни говорити од коликог ли је утицаја на човјечји живот први његов одгој. Тај одгој прима у основнијем школама из књига, које најприје

---

*) Овај смо чланак примили од угледног Србина у Далмацији, који не пише иначе никада по нашим листовима. У њему има здравих мисли, те га топло препоручујемо нашим читаоцима. Прим. уред

чита. Књиге у нашијем школама пуне су хрватскијех шовинизама, у којијема се говори како се наш језик зове хрватскијем како смо ми на приморју сви Хрвати и т. д. Уредник „Српскога Гласа“, као заступник на далматинском сабору, више је пута у томе подизао свој глас, али је све узалудно било. *Једини* српски заступник у Бечу није никада о томе ни ријечи проговорио, премда би могла доста да врпиеди одлучна ријеч у Бечу. Њему није стало до српскога подмлатка. Њему није стало до одгоја наше дјеце, која се трују хрватскијем лудоријама. Он тражи материјално добро само за себе!

7.) У Боку Котарску уведено је домобранство 1882. године. Свијема нам је добро у памети на какав ли је отпор нашло то уважање. Али бечка влада, која је најприје угушила устанке, обећала је многе повластице бококоторскијем домобранцима. Обећала је писмено још и то, да бококоторски домобранци *неће никада ићи из Боке, него ће увијек у њој служити.* Има већ двије или три године, да се ради на томе, да се бококоторски домобранци премјесте у Дубровник, гдје се је већ почела градити, ако није већ и дограђена за њих велика касарна. Човјек мора да пропутује Боком, па да се увјери да ли је домобранство помогло или одмогло Боки, а шта би тек било кад би се домобранци морали одалечити од своје рођене земље? Док су домобранци у Боки, могу се сваки дан видјети и поразговорити са својијема, који им увијек доносе и разнијех понуда. али кад оду у Дубровник биће им претешко. *Једини* српски заступник у Бечу није никада подигао свој глас на обрану бококоторскијех домобранаца, нити је икада тражио, да се изврше обећања, која су дана са највишега мјеста.

8.) Да се *једини* српски заступник у Бечу што прије дочепа службе, за којом тежи, кад је лањске године, у несташици људи, изабран и у далматински сабор, у Бечу је мољакањем израдио, да буде именован подпредсједником далматинског сабора. У томе је и успио. А за што? То смо рекли!

9.) Заступници, који могу ведра чела да изађу пред своје бираче, пропутују по каткада своја изборна мјеста, да чују потребе народне и да се проразговоре са народнијем првацима. *Једини* српски заступник није никада ушао у народ нити познаје његове потребе. Па и како би један господин, као он, ушао у сељачку кућу! Само кад је разумио како је народ почео о њему да мисли, пошао је ове године у септембру у Будву и у Паштровиће, родно мјесто Љубише, да мало умири духове. Али су га бирачи тако хладно дочекали, а још хладније испратили, да више неће ићи у народ, да даје рачуна о својем нераду!

10.) Бока Которска има хиљаду својијех мањијех и већијех потреба. Бокељи су често писали и говорили о томе *јединому* српском заступнику, али се он никада није макнуо нити се је заузео за те народне потребе.

11.) Прије неколико дана била је у Бечу босанско-херцеговачка депутација, да се пожали цару и да му преда меморандум. Несретно стање наше јадне браће у Босни и у Херцеговини; притисци, које данашњи управитељи Босне и Херцеговине, извршују над нашијем народом тамо, присилило је велики број Босанаца и Херцеговаца, да се лично представе цару и да од њега траже заштите. Да је срећа, као што није, Босанци и Херцеговци били би нашли у *јединому* српском заступнику брата, друга и помоћника. Али се његово име при томе није ни споменуло, јер њему није стало за српски народ, него само за себе. Он хоће, да себе обезбједи на рачун српскога народа! При помисли о овоме, крв ми се леди у жилама, а да ли имам право или криво, нека суде моја браћа Бокељи, који су близу Херцеговини, као што сам и ја Босни. и који најбоље знамо како се у тијем крајевима прогони наш народ.

12.) Ова чињеница, о којој ћу сада да проговорим, најкрупнија је и баца најгору сјену на *јединог* српског заступника у Бечу. Она најбоље расвјетљује његов карактер и његово српско осјећање!

Има већ четири године, да је влада отела општину которску из српскијех рука. Има већ двије године, да је та општина незаконито постојала и да је неколико људи у њој пашовало, како је њима драго било. Прекршени су сви параграфи далматинског општинског правилника, а да *једини* српски заступник на царевинском вијећу није подигао свој глас на обрану града Котора. Кад су се приближили општински избори прохтјело му се да буде начелник града Котора, те он углављује са аутономашима и са њекијем Хрватима изборни компромис, према којему би, у најбољем случају, *између 36 вијећника било само 9—девет — Срба.* Али он се је надао, да ће тако успјети и засјести на начелничку столицу, а да ће тајником општинскијем постати његов вјерни друг и помоћник Вукотић, заступник на далматинском сабору, који такођер каже да ради за српски народ док, на против, ради само за себе, о чему бисмо могли изнијети довољно доказа.

Неколико дана прије општинскијех избора у Котору догађа се нешто чудновато. Састаје се изборни одбор, којему се је за пресједника наметнуо *једини* српски заступник, те одлучује и издаје проглас, да Срби неће ићи на изборе. На тој истој сједници *једини* српски заступник издаје **поштену ријеч**, да ће о општини интерпелисати у Бечу чим тамо стигне. У Беч је одма кренуо, *а своје ријечи није одржао,* него је по ново ћутао и вратио се је у Котор како је и пошао.

Међу тијем ми се пренеразисмо од чуда кад прочитасмо прешни предлог неколицине заступника на царевинском вијећу у Бечу за помоћ пострадалијем Бокељима. Први је потписан један хрватски заступник, који је незаконито изабран, а одма за њим наш *јединац,* који је тај предлог потписао неколико дана прије него ли је пошао у Котор и тамо углавио онај познати закључак. У томе предлогу признаје се и хвали се незаконита општина которска, а та признања и те хвале потписује и *једини* српски заступник у Бечу, који на другој страни каже да се бори против те незаконитости. На тај је начин он варао цијели Котор, а пошто је Котор глава Боке, тијем је варао и цијелу Боку.

Једини српски заступник у Бечу, који је хтио да постане начелник которски и његов савјетник Вукотић, који је хтио да буде тајник, највише су се заузимали за општину которску да дође у њихове руке. Кад од једном, без сумње по вишем мигу, они углављују и одлучују, да не иду на изборе. Јер како се иначе може протумачити истина, да скоро у исто доба они углављују да не иду на изборе, а хрватско „Jedinstvo“, орган данашње већине у Далмацији, каже, да оно може изнијети писмо из Боке, у којему један Србин пред задарском владом срамоти Црну Гору само да влада по ново врати Србима Котор? То нијесу порекли ни Квеквић ни Вукотић! Дакле? Ко је писао то писмо против Црне Горе? Коме је највише било до тога, да Срби по ново добију Котор? Кад добијемо одговор на ово питање, запитаћемо „Српски Глас“, да нам каже ко је влади издавао тајне српскога клуба! Срамота да има и таквијех српскијех заступника!

*

Ја сам рекао своју. Можда да сам и одуљио, али је предмет тако важан, да се мора о њему барем оволико рећи. Несретном стању српскога народа на приморју крив је он сам, јер не има у Бечу човјека, који би се поштено и својски заузео за његове потребе. Истинита је у неколико она српска пословица, да једна ласта не носи прољећа, али ми Срби не тражимо, да ми у нашој монархији одлучујемо о јевропском рату или миру; не тражимо да Срба буде у аустријском министарству, али тражимо да се у Бечу чује наш глас, да се чују потребе српскога народа, да човјек без личнијех интереса и амбиција нас заступа, а не да тражи мјеста на режији духана и трафике у Бечу, како то ради др. Квеквић, што му је „Jedinstvo“ већ неколико пута пребацило; ми тражимо и молимо Боку Которску, да пошаље у Беч наображена човјека, а у првом реду Србина, којему ће српски народ бити на срцу, а не човјека, који у Котор *доноси моду,* како которска дјеца говоре о Квеквићу, јер он не иде одјевен како иду људи, него као оне људске наказе, које у Бечу називљу „гигерлима“.

Ми још једном апелујемо на народну свијест у Боки! Зар је Бока сирак тужни без игдје икога, да не може бољега да пошаље? Зар они соколови, који у два пута освјетлаше српско име, не имају бољијех својијех синова? Ако их заиста у Боки не има, што не могу да вјерујем,ено им Дубровника, ево им наше Далмације, гдје има по избор Срба. Тријебимо губу из торине!

Ово неколико мисли, које су основане на самијем чињеницама, које нико побити не може и које су потекле из једине жеље да се побољша наше несретно стање, стављамо на срце и на душу поштенијем уредницима нашијех бранитеља: „Српског Гласа“ и „Dubrovnika“. Никакови лични обзири не морају и не могу бити старији од народног добра. Оно *дванаест лутијех рана* српскога народа, које смо набројили, нека „Српски Глас“ и „Dubrovnik“ добро узму у претрес и *њихова је дужност, да они сада поштено и непристрасно обавијесте своје читаоце, а у првоме реду Боке ље, јер иначе и они заваравају народ.*

— **С.** —

ИЗ ТРОЈЕДНИЦЕ.

8. децембра.

(Прорачунска дебата у троједничком сабору. — Бомба у сабору. — Lucida intervalla код нечистих праваша. — Политично хрватство. — Православни Хрвати на нашем сабору).

Наши „оци домовине“ на окупу су већ месец дана. Од највеће је важности прорачунска дебата, и то за то, што се тада о прорачуну најмање говори, него се изматавају које чим: владиновци пале тамјан бану и влади, а опозиција расправља државо-правна питања, док се на најпрече народне потребе не доспева.

Г. Др. Амруш промашио је своју каријеру; он је требао бити попа, јер његови су говори такови као да им говори на каквом црквеном концилу.

Тако се наши оци домовине надмећу који ће лепше говорити, а све преко леђа народних. Но право вели наш народ: Тешко магарцу, преко кога се чобани туку

Мора се признати ипак, да је овогодишња прорачунска дебата много законитија од оних у пређашњим годинама. Нарочито опозиција нечистих праваша вршила је савесно своју дужност, јер су сви чланови њезини неуморно учествовали у дебатама и сви од реда говорили.

Ђуро Ђурковић разуме се да није могао изостати, јер његово велико државничко знање потреба је, а он, човек тамо око „Pester Lloyda“ тек знаће како је нашем народу овде. — Па и наш слатки Чика Стева проговорио је. — А где би и било коло без кокана!? Зна он врло добро где наш народ тишти, јер он долази овамо к нама сваки пут, кад год је каква част у патријарашком двору, кад год је какво владичење, или иначе има изгледа на какву част, какву муктешину. Он зна врло добро, да је наша управа добра, судство изврсно, а просвета напредује као намазана. Жалосни тај наш некадашњи школски референт валда ни завирио није у наше школске књиге да види, на што је осуђена наша Српчад чиме да пита своју невину душу. И то говори онај жалосни посланик са српског народно-црквеног сабора, који је као директор патријарашке канцеларије ишао да поднесе троједничкој земаљској влади ону једнодушну представу последњег нашег сабора, да се омогући подизање српских вероисповедних школа и да се ревидирају школске књиге.

Доиста брука, каквој равне нема и безобразлук над безобразлуком, а о карактеру да и не говорим. — Али су још жалоснији они Срби, који таковог шарлатана шаљу на сабор. То је баш: пошљи лудог на војску па седи па плачи.

Али треба и таких. Треба човек да се и насмеје мало, а није онај у „Застави“ једном и без узрока баш Чика Стеву назвао „господин кловном.“

Он је својим говором натерао сав сабор на смеј — баш као оно на нашем сабору кад се водила очајна борба са калуђерском реакцијом а чика Стева говори о — кобасицама.

Најважнији је био говор барона Павла Рауха, сина пок. бана барона Левина Рауха, а то је један од оне тројице нечистих Мађарона, о којима је било говора у прошлом писму, познати сада под именом „опозициони квартет“ у сабору.

Не да се тајити, да је наш бан за свога бановања постигао велике успехе — разуме се са његовог гледишта, и многи би му државник разлогом завидео на таковој срећи. Он је био безобзиран према својим политичким противницима али о његовом значају и карактеру ни његови највећи противници нису посумњали. Сад наједаред диже се млади барон Павле Раух те дирну у Ахилову пету, у наше економско стање, и ту без икаквих обзира Раух бану у очи оно, што му ни најбешњи праваши никад несу: Да је упропастио земљу, да се за сељачки сталеж ништа не ради. А осим тога влада односно бан не манипулира добро земаљским новцем

Влада је уложила грдан новац у загребачку штедионицу, која је кредитирала имању Божјаковина, а кад је ова већ наклонила се паду, — влада је купи за грдан новац: 2800 јутара подводних ливада и већ пропалих винограда за 853.000 ф., а са инвестицијом, пристојбама и др. коштаће 1,200.000 фор. тако да је већ сада сигуран губитак од 650.000 фор. Хоће се ту да направи некакав Musterwirtschaft. —

Влада је земаљским новцем купила 1000 комада акција земаљске хипотекарне банке, а после курзовна вредност акција спала те влада је односно земља штетовала 155 000 фор. — Међутим ниједна надтуторствена област не сме уложити пупиларни новац у акције, што носе несталне дивиденде, већ у државне папире и заложнице, што носе сталне камате.

Дакле бан шпекулира на берзи земаљским новцем.

Но влада не заборавља ни своје људе. Тако је хонорирала менице посланику Дру Шају земаљским новцем са 153.000 фор.

Завршио је: да је бан достојан ученик Танлонга од банке романе у Риму, а то је онај господин, што је стајао на челу талијанској народној банци онда, када је онако лепо уредише њезини управитељи, испразнише касе па завршише на оптуженичким клупама.

Истина компарација баш није тако срећна јер се судбеном истрагом испоставило, да је Танлонго био чистих прстију и да је крив само у толико, што је слушао већу господу „Али је свакако карактеристично, шта се хтело рећи тим.“

Владина странка била је као врелом водом попарена, једва су дошли к себи, па тек после се нађоше и сами на то увређени и Рауха изјурише на 30 седница из сабора. То до душе баш није каваљерски, да такова већина, као што је има наша вдада, своје и онако слабе противнике сваки час тера из сабора, и то макар за што, и тешко да има још гдегод у сабору овака реда, јер зашто су онда тамо посланици народни, кад не смеју говорити, што мисле да не ваља?!

Баш као оном Цигану кад су дали царство. Било је ту витешких афера између бана и барона Рауха, а за тим и претога и других. Господа од већине у опће страшно су осетљива постала и страшно се размађарила. Тако је чак и мирни Васа Ђурђевић слао своје девере уреднику „Obzora“.

Ми Срби богатији смо овом дебатом једном срамотом више, а исто тако и једним искуством.

У току дебате говорио је и неки Душан Слепчевић, посланик глински о прорачуну, избацио неколико фраза против праваша које иначе нису нове, а за тим се свечано прокламирао политичким Хрватом, и ако је по народности Србин и поноси се тим именом. Жалосни је то Србин, баш прави — Слепчевић.

Ради те изјаве искључио га је т. зв. српски клуб из своје средине, а то ће рећи да се не идентифицира с том његовом изјавом.

Али како се онда слаже с тим закључком „Српскога клуба“ онај пасус некролога пок. Милошу Зецу, уреднику „Народних Новина“, да је он био политички Хрват, па онај у говору вел. жупана Ковачевића, да без савеза са Угарском не би било политичног хрватског народа? То значи да већина сматра цео народ у Хрватској и Славонији политичним Хрватима. А кад је тако, чему су господа „Српског клуба“ истерала Слепчевића из клуба, кад спојена „народна“ странка сматра овај народ политичким Хрватима?

То је ено и сам бан рекао одговарајући на интерпелације Паје Јовановића прошле године ради тога, што је у превишњем ручном писму при одласку краљевом из Загреба споменут само хрватски народ. И ту господа од српског клуба ни не макоше се и не показаше своју осетљивост.

Таке збрке појмова није било ни кад се градила кула вавилонска. Вел. жупан Ковачевић покупио читав арсенал староставних књига и закона, да докаже јединство угарске државе, да хрватске државе дакле нема, — а опет говори о хрватском политичком народу — Ђаво ће разумети те људе!

Од важности је још признање вел. жупана Ковачевића у свом говору, да у Босни није нашао Хрвата, и ако се фра три босански уче већином у Ђакову. У новије доба, вели, пошло је на боље, опажа се Хрвата, но то није заслуга фратрова, него хрватских чиновника.

Прекрасан документат о том, ко шири хрватство у Босни и Херцеговини као и за то, од када има онде Хрвата и јел их било пре хрватских чиновника то ће рећи пре окупације.

И код нечистих праваша се бистри, т. ј. пречишћава се. Један од најглавнијих стубова правашких и најумнијих, човек који је 20 година у тој странци — Фран Фолнеговић готов је, да пређе у владину странку. Он је држао велики говор, у којем је рекао, да Хрвати имају свога спаса само у савезу с Мађарима, али да Мађари сада вређају нагоду и чине криво хрватском народу.

Ради тога говора као да је прекинута свеза између Фолнеговића и правашког клуба, а то се јасно види из чланка једног у „Хрватској домовини“ гди се побија Фолнеговић, а тако исто и у једном другом чланку на свршетку прорачунске расправе. У оба та чланка противно се од тога вели, да Хрвати неће тражити свезе са једним са свим страним народом, страним по историји, по обичајима, по језику и племену, него ће они најпре тражити савеза са браћом по крви и језику. Хрватска, веле, мора бити као храм божји, у који свако може ступити без разлике каквога је имена.

Овако што паметно не памтимо, да смо читали у „Хрватској домовини“ као ни у осталим хрватским листовима, а нарочито у „Хрв. домовини“, од како јој је уредником Др. Ружић, који је персонификација хрватске мржње на нас Србе, који просто нас не признаје, а који је особито за време боравка кнеза Николе у Београду онако срамно писао у свом листу, и то онда кад је сва независна словенска штампа с највећим одушевљењем писала о радосним оним догађајима назревајући у њима претечу лепше будућности јужних Словена.

Приписује се та промена упливу Давида Старчевића, за којега слободно можемо рећи, да је уз Еразма Барчића исто тако добар Словен а нарочито пријатељ Срба, као што је добар Хрват. И камо среће да та два одлична родољуба превладају својим упливом у правашкој странци над онаким фантазијама, као што су Ружић, Харамбашић, Кумичић и др.! Овако не можемо то другачије сматрати него као светле моменте у вечном мамурлуку, lucida intervalla, па нас не може још за сада о противном уверити ни др. Бањавчић, који нас признаде у свом говору и рече, да ћемо се ми већ споразумети.

Можда је то и једна ракетла пред изборе, па ми смо мишљења, да не би баш тако рђаво било, да се ипак баш за избо ре потраже додирне тачке. — Али наравно морали би Хрвати најпре признати да нас има овде, и то нас Срба, а то признање да нам гарантују споменути одлични хрватски родољуби.

Свакако би ваљало мало промислити о овом:

Сад још једно важно питање.

Умро је Милош Зец, уредник званичних „Народних Новина“. У некрологу њему рече неки брат, да је пок. Зец био не само Србин него и Хрват, разуме се православни Хрват.

Као што је познато, пок. Зец је био члан и нашег српског народно-црквеног сабора. Па је важно питање, имали православним Хрватима места на нашем српском црквеном сабору?

Превишњи рескрипт од 1868. зајамчује црквено школску автономију само православним Србима у Угарској и Хрватској-Славонији, да те своје автономне послове уређују на српском народно-црквеном сабору у Ср. Карловцима. А кад је та автономија узакоњена само за православне Србе, онда на том сабору, где се дакле решавају автономне наше ствари, може бити места само нама православним *Србима*,

То се нарочито тиче оне браће, који бирају такове хермафродите: Зеца, Ђурковића, Слепчевића и др., на име бирача у Костајници, Глини, Слатини и др.

МИЛАН ОБРЕНОВИЋ У ПЕШТИ.

Пештански листови, који су до пре неколико дана најсрамније грдили бившег краља Милана, сада са задовољством пишу, како се он у њиховој средини у Пешти налази. Јављају исти листови, како је Милан посетио тамошњу народну касину која је чувена с тога, да су недавно ухватили два најодличнија члана у лажном картању. Гроф Евђен *Зичи* који га је допратио у касину, дао му је да се упише у књигу посетилаца, у коју се отац данашњег српског краља није уписао као *гроф од Такова*, као што то обично чини, када се држи инкогнито, већ се потписао: *Милан*, као што се потписивао кад је био краљ. Тако дакле он улази у ту мађарску картарницу! Милан ће се још који дан бавити у Пешти и онда ће ићи у лов у бихарску жупанију на добро Евђена *Зичија*, и нагласио је да се у Пешти у кругу мађарских аристократа тако добро осећа, да ће од сада сваке године на дуже време доћи у Пешту, те се за то и понудио да га приме за члана касине.

Да ли ће га боже примити! О томе тако хладно пишу мађарски листови, да је заиста срамота. Но сада бар видимо зашто је Милан онако одбио париску српску омладину, која је протестовала против мађарског шовинизма, и зашто су чланови те омладине изгубили штипендије, када су се оградили против Миланових речи да је српска мисао само варка и обмана. и зашто је Саша по састанку са својим несретним оцем Миланом, морао да даде Калају велики српски орден, баш онда, када су српска црква, српска школа, српски језик и српско име најјаче пропиштали у Босни и Херцеговини под језуитском и варварском владавином Калајевом.

Милан се проиграо у даљини и сада мера да спреми себи боравишта у кругу мађарском, он хоће да буде од сад у близини Београда, и то не као гроф од Такова већ баш као Милан, — а то слути на нову велику несрећу по Србију и њену најближу будућност.

Политичке новости.

Аустро-Угарска. Заједничко војено министарство аустро-угарско занима се у овај мах са преображајем топништва и одлучило је, *да одмах приступи преображају аустро угарског топништва*, чим чује, да је француско војено министарство приступило к остварењу реформама у ствари топништва. Француско и немачко војено министарство одлучило је, да своје нове топове зготове од ливеног никла. Топови аустро-угарских ратних бродова већ су од тога саливени и војено је министарство дошло с њима до тог искуства, да би нове топове од друге материје ваљало салити. Аустријски и угарски индустријалци гвожђаних израђевина нестрпљиво чекају сад на решење министарства, јер ће ово много новаца да потроши не само на топове, него и на муницију. За нову набавку одређено је *30 милијуна форината*, коју ће своту да поделе на 3—4 године.

*

Србија. О промени владе још непрестано циркулирају сваковрсне вести. Међутим по најновијим вестима до коначног распуста ове скупштине, као да неће доћи до промене владе. Краљ је умолио *Новаковића*, који му се са својим кабинетом ставио на расположење, да остане на влади, док се прорачун не реши.

*

Бугарска. На св. Николу, држао је кнез бугарски свечан ручак у славу имен-дана руског цара. За ручком је на здравио руском цару овим речма: „Данас славимо дан св. Николе, имен-дан Њ. В. цара руског. Срећан сам, што овом приликом могу да дадем израза ономе дубоком поштовању, што га према Њег. Вел. цару осећа цео бугарски народ. Дижем чашу у здравље Њ. Вел. *Николе Александровића*, цара свију Руса.“ После ове здравице куцнуо се кнез са српским дипломатским заступником и пио је у здравље краља Александра, као на дан патрона српске династије. Најзад се кнез окрене к руском дипломатском заступнику *Чарикову* и наздрави црногорском кнезу Николи I.

— Скоро је било у собрању претресање посланичких пуномоћстава па је опозиција тражила, да се избори за Софију униште као неправилни, а нареде други у које се влада не би мешала. Но то је одговорио министар полиције Бенев, да би он волео гледати у опозиционим редовима скупштинским Драгана Цанкова, али шта ће кад избори не зависе од њега него од поверења и добре воље бирача; није он крив што се Цанков компромитовао склапањем савеза са својим омрзнутим политичким непријатељима. За тим је министар нагласио, да ће се садашња влада и народна странка осећати срећни, ако буде било и десети део ове изборне слободе онда, када они буду у опозицији. Наравно, избори софиски примљени су.

*

Ч е с к а. Кроз све време потчињености чешко-моравске католичко је свештенство вршило улогу онога, који је убијао дух и заводио мисли народа на странпутице. То потпуно одговара намерама Рима, коме је главна тежња да свагда остане на површини и у надмоћности, па стаду како било да било. Рим је пак био свагда с оним ко је јачи. Отуда га видимо до јуче на пр. у Француској с Бурбонима и с Наполеоном док ови беху у сили, а да нас је потпуно с републиком за то, што је моћ у њеним рукама. Католичко свештенство Ческе и Моравске, повијајући се по намерама Рима једнако је служило па и данас служи Бечу, јер је он свагда представљао силу. Оно му служи боље него ли најбоље плаћени агенат. Католичко свештенство, и оно већ одродило се као и досељено племство, те обоје још су и да нас главна сметња полету и јединству мисли између ове две ческе покрајине, моравске и ческе земље. Свештенсто и племство главни су носиоци начела: „завади, па владај“, а тим се начелом Беч већ вековима служи према разноврсним народима и покрајинама својега царства. Тим планом је створено и љуто ривалство између Чеха и Моравца, једног истог народа у двема покрајинама. Но канда се и томе приближује крај. Народна свест је већ толико пробуђена на обе стране да ће се већ мучно више завада протурити. Тако ово дана су покушали фратри на Морави у Литовелском округу основати „Католичко-политичку заједницу“, која би имала устати против народњака у изборној борби. Али овај је покушај пропао. Скуп је донео резолуцију сасвим противну намерама сазивлча збора. Резолуција гласи: Ми, присутни на јавном скупу „Католичко-политичке заједнице, не увиђамо потребу за оваку заједницу и јавно проглашавамо, да нам она у народној борби у Литовелској само може шкодити и за то најодлучније протестујемо против даљег продужења рада те заједнице.“

Нема сумње, овај сјајни поступак Литовелшана одјекнуће у целој Моравској, и он ће бити поклич да се зли умишљаји ове заједнице у клици утуку.

*

Турска. Скопљански Румуни се оцепили од тамошњих Грка и Цинцара и придружили се Србима, који су им обећали, да ће респектовати румунска права у погледу језика им.

— У прошлу среду су посланици великих сила поново учинили корак у ствари узимања странаца у жандармерију на *Криту*.

— Јерменима, који се налазе у иноземству, дат је термин од 15 дана, да се врате натраг.

Автономне вести.

Автономија под бичем. Пишу нам из Ср. Карловаца:

„Дознајемо да је угарско министарство саборском одбору објавило, да је свакојако воља Његовог Величанства, да се већ једном доврши уређење автономије српске, те се саборски одбор озбиљно опомиње на то, да у послу свом око припрема за сабор удеси ствар тако, како ће она одговорити и потребама народним и подударати се са правичним интенцијама круне и владе, која последња није противна, да се то удеси и путем претходног договора са њоме, јер ако ни сада, после толико годишњег искуства, не узмогне сабор свршити свог посла, онда ће влада за дужност своју сматрати, да се путем октројисања то изради.“

Све је у реду. Пишу нам из *Ср. Карловаца*: „Последња седница митрополитског савета од 11. децембра о. г. ставила је, као што сте ви у „Застави“ предвидели, ван крепости решење бачког епископа, којим је суспендовао бачког конзисторијалног фишкала, и овога је вратила у звање, пошто се претходно савет споразумео са бачким епископом и овај прихватио разлоге са којих се његов поступак као неоправдан и неправилан променуо. Сада ће бити дакле све у реду, и ником ништа, а автономија наша није иначе више никакве повреде претрпела ни са које стране! Ако, ако!

Вести из места и са стране.

Достојна награда. Умировљени учитељ сечујски *Ђорђе Крагујевић* који живи у Сомбору, а који се онако стидно „прославио“ пре кратког времена, са оним писмом којим је денунцирао Дуна Сечујску, па и остале барањске школе државном школском надзорнику, хтео је на јефтин начин све то да заглади и пријави се сомборској српској читаоници за члана утемељача са уплатом од 40 фор. Но читаоничка скупштина не хтеде га примити, као морално безпредметног човека, јер се није опрао од оног денунцијанског писма, што га је писао држав. школском надзорништву у Барањи. Евала сомборцима на томе делу!

Избор градског начелника у Прагу. Већ је пет пута биран градски начелник у Прагу, али ни једном ни један од кандидата да добије довољан број гласова. Сад јављају да је изабран др. Срб, старочех.

Долазак београдских матураната Јуче у суботу вечерњим возом дошло је 11 београдских матураната тамошњег „ђачког друштва“ да посете Нови Сад и у њему гимназију и друге просветне заводе. Добро нам дошли!

Медицински факултет у Сарајеву. Пре кратког времена говорено је по неким листовима да ће се у Сарајеву подићи медицински факултет. „Босанска Пошта“ јавља да се распитала на меродавном месту и да од тога нема ништа.

Забава. Новосадско тоцињачко удружење приређује концерат скопчан са игранком у корист свога друштвеног фонда у суботу 28. дец. 9. јануара 1896. У великој дворани „царице Јелисавете“ уз суделовање глазбе ц. и кр. пуковније бр. 70. Цена од особе 1 фор. Почетак тачно у 8 сати у вече.

Сретна земља. У Луксенбургу толики је сувишак у државној благајници, да је комора решила уз пристанак владе, да се 300.000 франака, подели међу општине; и то половина од те своте по броју душа, а друга половина по размери порезе.

Укидање мале лутрије. Аустријска влада најозбиљније настоји, да укине малу лутрију и то не од једанпут, него постепено, донашањем закона о томе. Чиме ће да замени малу лутрију, није решено, али је противна класној лутрији, која је уведена у Немачкој место мале лутрије.

Злочин у Амстердаму. У Амстердаму нађена је ових дана једна жена распорена, а у околини још две. Што је најглавније све су жртве уморене на онај начин како је извађао уморства онај озлоглашени Џек у Лондону пре неколико година.

Ђачки немири у Русији. 800 универзитетских ђака у Москви, који су били због изгреда затворени, пуштени су на слободу и релеговани на једну годину. Ова је пресуда донесена на изричну жељу цареву, јер он ђачке немире није хтео да тумачи као изгреде политичке природе. Чак је хтео да се ђаци пусте без икакве казне, али куратори Лавровски и Хрушовски, са ректором петроградског универзитета Никитиним израдили су тешком муком да бар толику казну цар одобри, јер су они у тајној седници већ били доконали, да се ђаци најстрожије казне. Ректор московског универзитета Некрасов, заузео се да се и од релеговања ђаци ослободе и с тога се бави сад у Петрограду.

Кратке вести. Изналазач динамита Нобел оставио је свој иметак од 50 милијуна франака, универзитету у Штокхолму. — У Осеку је осуђен на смрт сељак Матија Смиљанић из Брезовице, који је 8. новембра убио Симу Рајновића. — Једног Словенца, који је настањен у Америци, убила су два Црнца близу Чикага камењем, јер су мислили да има много новаца код себе. — На место Милоша Зеца, бившег уредника хрватских „Народних Новина“, постављен је Иван Јагић жупник из св. Шимуна. —

Најновије вести.

Дипломатска акција на истоку. Париски политички кругови врло су задовољни *са развојом дипломатске акције на истоку*. Мисли се, да ће излишна бити *употреба присилних мера*. За добар знак сматра се, што је *Изет Беј* отпуштен из *двора*, јер је Изет Беј био више година душа оне политике, којом се уиуштало у преговоре с намером, да се обећања не испуне Изет је и уверавао султана, да се европске силе *не ће сложити*, те отуда је оно пасивно противљење султаново, против кога се Европа до сад узалуд борила. Отпуштање Изет Беја се сматра као први корак на путу *к новој лојалној политици* турског султана.

Трговина.

Нови Сад, 14. дец. Пшеница прве каквоће 7 ф. 70—80 н. Пшеница средња 7 фор. 30—40 нов. Пшеница лакша роба 7 фор. ——— новч. Наполица 5 ф. 60— 6 ф. Јечам 3 ф. 60—70 н. до ф. — н. Зоб 5 ф. 30—40 н. Кукуруз у зрну стари 3 ф. 60—80 нов. Нови у зрну 2 ф. 80—90 н. Маст 60 фор. Сланина сува 60 ф., дебела паљена 60 фор. Све од 100 килограма..

Свињи угојени тешки . 48—— н.
„ средњи . . . 46—— н.
„ лаки . . . . 44—— н.

Све од 1 килограма.

Теоци . 30—34 н. по клгр.
Јагњци ——— ф. по пару.
Овци . . 8—14 ф. по пару.

*

Стање воде под Новим Садом.

13. децембра било је . . . 2·02 мет.
14. децембра било је . . . 2.07 мет.

*

Будимпешта, 24. децембра по рим. (Извешта) комисионе радње Мор. Бауера и Сина).

Догон рогате марве био је на данашњем тргу свега 1849 комада, и то: 708 ком. мађарски волова, 302 ком. мађарских крава; 652 к. српских волова; 141 ком. српских крава, 25 бикова; 21 ком. бивола; — комада теглећих волова. Накнадног догона није било.

Цене су биле следеће:

Дебели волови, добре каквоће, клани $28^1/_2$—31 ф. мет. ц., живе тежине — фор. по мет. цен. Волови са паше 24—27 фор. мет. цен. Сеоски волови 20—$24^1/_2$ ф. мет. ц. Српски волови 18—28— ф. мет. ц. Српски волови ——— ф. мет. ц. Краве клане 19—27 фор., живе тежине 30 фор. по мет. ц. Бикови клани 21—27 фр., живе тежине 30 фор. по м. ц. Биволи 15—18 ф. по м.ц. живе теж. —.— ф.

Овци. Вашар од 22. децембра п. рим. Догон 1103 ком. оваца.

Шкопци су продавани по 18—21 фр. пар. овце јагњенице 10—15—19 ф. пар.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

НОВ УЧИТЕЉСКИ ЛИСТ.

Давнашња жеља српског учитељства хоће ево да се испуни.

У споразуму са великим бројем наших учитељских другова покрећемо од нове године:

„Школски Одјек“

лист, који ће заступати интересе школске и учитељске, расправљати педагошка и методичко-дидактичка питања, претресати васпитну страну у школи, породици и друштву.

Уверени смо, да не треба доказивати, колико је потребан овакав лист. С пуним уверењем надамо се, да ће га учитељство у првом реду радосно поздравити и помоћи га топлим одзивом, јер одзив у претплати треба да буде веран тумач свију оних жеља, које су са разних страна избијале, не само у ужим круговима учитељским, него и на учитељским зборовима и скупштинама.

Тако исто с пуним уверењем обраћамо се нашем народу, који је од увек био велики пријатељ својим учитељима. Љубав народна не може ни овом приликом охладнети, и с тога „*Школски Одјек*“ очекује, да ће га народ претплатом помоћи, тим пре, што ће „*Школски Одјек*“ захватити целокупан живот наш у породици и друштву.

Лист ће излазити сваких 10 дана на читавом табаку и стаје годишње 4 фор., а на четврт године 1 фор.

Уредник је листу *Кузман Миловановић*, учитељ у Новом Саду.

Претплата се шиље: Администрацији „Школског Одјека“ у Нови Сад, најдаље до Божића, јер ће се лист послати само онима, који се претплате.

Нови Сад, децембра 1·96.

Покретачи „Школског Одјека“:

Мита Ђорђевић **Ђока Милић**
Танасије Костић **Кузман Миловановић**
Јован Марић **Ђорђе Михајловић**

српски народни учитељи.

Изашла је из штампе књига:

„О УЗРОЦИМА ЗЛОЧИНА.“

НАПИСАО

Јаша Томић.

Српска штампарија др. Светозара Милетића. У Новом Саду 1896. год. Књига је близу 16 штампаних табака велике осмине (250 страна) и стаје 2 круне или 2 динара. Може се добити код писца у Н. Саду и у свима књижарама. Растуривачи имају 20% рабата.

НОВА МУЗИКАЛИЈА.

Албум 100 српских народних најновијих игара, за гласовир у две руке са насловном сликом у боји, 49 страна велике четвртине. Цена 2 фор. 50 нов.

Поручбине се шаљу на потписату књижару у **Земун** post restante. Ко пошаље 2 ф. 60 н. добиће Албум франко у крстоплету.

Издавачка књижара
Мите Стајића
у Београду.

602 6—

НОВЕ КЊИГЕ.

ВЕРТЕП И ЗВЕЗДА О БОЖИЋУ

СТАРИНСКА КЊИГА ЗА НАРОД

како се носи, шта се говори и пији и приказује.

Цена 10 новч.

II.

ДВАПУТ ПРОДАНА.

ВРЛО ЗАНИМЉИВ РОМАН

превео са мађарског Емил Јелић.

Цена 50 новч.

Нови Сад, децембра 1896.

Српски књижари и штампари
Браћа М. Поповићи.

618 3—5

Огласи.

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај за место ликовође „Српског Певачког Друштва у Белој-Цркви са годишњом платом од 600 фор. а. вр. — и позивају се они оспособљени стручњаци-музичари, који би хтели ово место получити, да изволе своје молбенице, снабдевене сведоџбама о својој стручној способности, најдаље до 1. ('3.) јануара 1897. год. председништву друштва овог поднети.

Изабраном ликовођи спадаће у дужност сваки дан певачку школу држати и збором певачког друштва у цркви, приликом друштвених „Беседа“ и осталих друштених предукција, или где друштво буде суделовало, управљати.

Из ванредне одборске седнице „Српског певачког друштва у Белој-Цркви“ држане дне 1. децембра 1896. год.

Др. Сава Путник. тајник. — **Дим. В Јоанович** председник.

617 3—3

Читај!!! Читај!!!

!!! СВАКИ ДАН ФРИШКА КВАСЦА !!!

Ако мислиш добро и солидно послужен бити, дођи само у шпецерајску и делика теса радњу

СВЕТОЛИКА Ј. ЂУРИШИЋА

У РУМИ

главна улица бр. 101., железничка улица бр. 17.

ту се може добити најбољег зејтина, шећера, пиринца, рума, теја, као и сва остала шпецерајска роба. Мера тачна а послуга брза и солидна. За то не пропуштај прилику драга Српкињо и Србине а да не пробаш твоју кућну потребу у горенаведеној трговини набављати.

!!! ПРАВИ АМЕРИКАНСКИ ПЕТРОЛЕУМ !!!

!!! Велико стовариште брашна !!!

Покушај и осведочи се.

622 2—3

ВАЖНО!

За поседнике кућа и земаља овде је новооснован посреднички завод

ЗАЈМА

на амортизацију са $4^1/_2$ % као и менички кредит са ванредно повољним условима.

Спровађање иде *без икаквог унапред плаћања* (форшуса).

На ово односеће се раздате проспекте препоручујем учтиво пажњи.

Са поштовањем

Фердинанд Франкл

футошка улица бр. 2. поред хотела Мајер Нови Сад.

583 7 10

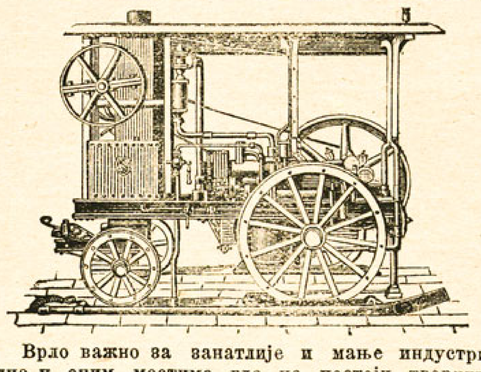

Врло важно за занатлије и мање индустријалце у оним местима где не постоји творница за гас.

Од како је бензин ослобођен од царине, најјефтинија је покретна снага мотор „Оригинал“ Ото Бензин. Нема опасности од ватре и од варница.

Бензин-локомобил „Ото“ је заиста најбољи и најјефтинији строј за земљораднике.

Њему не треба машиниста, не треба ватра, не треба вода, спреман је увек сам да ради.

Ланген и Волф, творница гасних мотора
Будимпешта, VI. Lázár-utza.

Гаранција на дуже време, повољни услови за плаћање. 624 1—18

Изашла је мојом накладом

НОВА СЛИКА

СЕОБА СРБА

ПОД ПАТРИЈАРХОМ

АРСЕНИЈЕМ ЧАРНОЈЕВИЋЕМ.

Слика је у елеографији $^{95}/_{63}$ cm.

Цена јој је скупа са најфинијим и 13 цм. широким оквиром:

На отплату 30 ф., а за готов новац 27 ф.

С поштовањем

Петар Николић,
у Загребу.

605 8—8

Продаја куће.

Моју на добром месту, (ћошак) налазећу се кућу продајем из слободне руке

Кућа је без дуга, цреном покривена, а састоји се из три собе, кујне, подрума, шупе са авлијом од 400 квад. хвати. У истој је од више година бирцуз, а може се и за трговину употребити, јер је средина варошице. Упитати се ваља код подписанога.

Перлез, 20. децембра п. р 1896.

Стеван Мишић,
гостионичар.

620 2—2

Моју новосаграђену ВЕТРЕЊАЧУ

са четир пара каменова од најбоље јаке растовине продајем из слободне руке.

Ђура Ђукић,
ратар, Голубинци.

623 2—3

Рихтеров Анкер-Паин-Експелер

Liniment. Capsici compos.

Овај чувени кућевни лек одржао је пробу и критику садашњег времена, јер се не мање већ од 27 година као поуздан лек употребљује, и то ублажава болове од реуме, костобоље, разхлађења и томе сличних патња и болести, да га и сами лекари врло често болесницима прописују. Овај прави Анкер-Паин-Експелер, није никакво тајно средство за употребљавање, но прави народни кућевни лек, који због тога не би требао ни из једне куће да фали. За цену од 50 нов., 70 нов. и 1 фор. може се у свима лекарницама добити. Главно стовариште код **Josef v. Török Apotheker in Budapest**

Код куповања треба пазити, те да се од преваре и штете сачува, треба сваку флашицу која нема на себи ове ознаке (ленгера) и име **Рихтер** да ју врати натраг.

F. Ad. Richter & Cie k. u. k. Hoflieferant, Budapest.

597 8—56

ПРЕБЛАУЕР

КИСЕЛА ВОДА најчистији алкаличан киселак у Алпима. Ванредно дела код застарелих катара у опште а особито код сувишне мокраћне киселине, застарелог катара у бешици, запаљења бубрега, а врло добро дела и против камена у бубрезној бешици. Састав њен и добар кус чини је уједно и најбољом дијететичном и освежавајућом водом.

Управа преблауерске киселе воде 521 22—30

Св. Леонхарт у Корушкој.

1895 године на здравственој **изложби** у Кајиру и 1896. године у Лондону **почасном дипломом и златним одличјем одликован**; од лечничких капацитета опробан и у већим болницама врло успешно употребљен:

РЕОМА-СПИРИТ

сигурно је спољашње средство и врло брзо дела против сваковрсног телесног ревматичног бола, као *укочености, упрности, реоме, ишијаса, астме* и т. д.

Дејство му у по неком случају задивљује, у колико у чистим хроничким случајевима престају болови једног јединог трвења.

Зубобољу и главобољу лечи за 5 минута

Цена једне боце заједно с упутством *1 круна*, веће *боце 2 круна 40 филера*.

Главно стовариште је у Будимпешти у лекарници *Јосифа Терека*, краљева улица бр. 12. и др. A. A. Egger-a лекарница, на вацком венцу бр. 17. — Тако исто у свима престоничким као скоро у свима покрајинским лекарницама, као год и код зготовљача:

Widder Gyula, *лекар* **S. A Ujhely.**

Наручбине са стране обављају се тачно.

Може се добити и у *Новом Саду*, у лекарници г. *Стевана Херцога*. 604 6—10

Златна медаља светске изложбе у Паризу.

396 19—

Одликован медаљом за цене на светској изложбу у Чикагу.

СРПСКА БАНКА

У ЗАГРЕБУ

АКЦИЈСКИ КАПИТАЛ 9,000 000 КРУНА

ПРИМА НОВЧАНЕ УЛОГЕ

НА ШТЕДЊУ И ПРИПЛОД

уз камату од 4% чисто

(БЕЗ ИКАКВИХ ПОРЕЗА ИЛИ ОДБИТАКА.)

Могу јој се слати и страни новци, које она под најповољнијим условима преобраћа у аустр. новац.

Осим тога Српска Банка ради све солидне банковне послове и извршује их тачно и брзо.

45 52—

ПОДЕСНА ПРИЛИКА

за куповање згодних

БОЖИЋЊИХ И НОВОГОДИШЊИХ ПОКЛОНА.

Са конкурзмасе накуповане

златне и сребрне ствари

као: САТОВИ, ЛАНЦИ, ПРСТЕЊЕ, ГРИВНЕ, МИНЏУШЕ итд.

продају се

ПО ЗНАТНО СПУШТЕНОЈ ПАРТИ-ЦЕНИ

код

АДОЛФА ЕКФЕЛДА

САЏИЈЕ И ЗЛАТАРА

614 4—8

главна улица број 7 У НОВОМ САДУ у Георгијевићевој кући.

Главни уредник: др. Емил Гаврила. **Одговорни уредник: Ђока Ђорђевић.** **Штампарија Ђорђа Ивковића.**